

И ДЕБНЕ ПАК БЕДА ГОЛЯМА

За шест години в поезията на П. К. Яворов се появяват: „На нивата“ (1896), „Градушка“ (1900), „Арменци“ (1900), „Нощ“ (1901), „Заточеници“ (1902). Зла орис („На нивата“), връхлитаща природна стихия („Градушка“), геноцид („Арменци“), кошмари и блянове в нощна самота („Нощ“), изгнаничество със съмнение дали за път обратен ще удари час („Заточеници“). Неумолима действителност препълва горчивата чаша между две хилядолетия след Христа. Но не само това. Най-големият български трагик **предчувства** катастрофите в железния век на световните войни, на все по-унищожителни облаци, на междусоциални, междурасови, междурелигиозни сблъсъци в небивали мащаби, на милиарди самотници в милиарди непрогледни нощи.

Трагичните проникновения в „Подир сенките на облаците“ (1914) са сред най-ранните и най-силните не само в българската поезия. Бедата, която дебне, предстои в най-подходящ час за нея и най-унищожителен за губещите, надвисва като чудовище със снага космата над целия XX век, над всички континенти, над всички жътви, за които са работили цивилизациите.

Човекът сред стихиите, под ударите на съдбата, с непредсказуемостите на конфликтите, раздвоенията и себичния безпредел, с Каиновия синдром и след новозаветната проповед на любовта към ближния и врага, в поетичния свят на П. К. Яворов още ражда висока трагика. Проникнала в катастрофичните предчувствия, тя създава хуманистични предмостия, където ще се водят неравни битки с пълното отчаяние, с разочарованията, агresiите, апатията, активното и пасивното дехуманизиране. Високата трагика на П. К. Яворов – и в класическа, и в модерна форма – противостои превантивно на всички поетики (също предчувствани) на ниҳилизма, всеразрухата, ликвидацията, смилането на човека в биомасата. Сред нощните кошмари просветват вечни блянове. Нещо повече: кошмарите очертават непристъпните за тях острови на копненията, мечтанията, светлите сънища, надеждите – несбъдваеми, но и неизтребими, недостижими, но и всекинощни.

Деформиращият натиск на насилието и в крайните му геноцидни, тотални ликвидации не е всеилен. Отломка нищожна от народ мъченик